

ก 2733

เดลินิวส์

ฉบับที่ 17,314 วันอาทิตย์ที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2540 ราคา 7 บาท DAILY NEWS

เกษตร วิจัย

หน้าแฝก...

พืชอนุรักษ์ดินและน้ำ

กฤติยา มาसानต์

หญ้าแฝก เป็นพืชตระกูลหญ้าเช่นเดียวกับข้าวโพด ข้าวฟ่างและ
ตะไคร้ ทั่วโลกพบว่ามีหญ้าแฝกประมาณ 11 ชนิด แต่พบในประเทศไทยเพียง 2
ชนิดเท่านั้น คือ หญ้าแฝกหอมและหญ้าแฝกดอน สามารถขึ้นได้ในสภาพพื้นที่
ที่ลุ่ม

ส่วนที่สำคัญของหญ้าแฝกก็คือ ราก ซึ่งหญ้าส่วนใหญ่จะมีรากเป็นฝอย
แตกต่างจากส่วนลำต้นใต้ดินกระจายแผ่กว้างเพื่อยึดพื้นดินตามแนวนอน การเจริญ
ของระบบรากในแนวตั้งเจาะไม่ลึกมากนัก แต่ว่าระบบรากของหญ้าแฝกจะแตก
ต่างจากหญ้าส่วนใหญ่ทั่วไป คือ มีรากที่เจริญเติบโตเร็วสานกันแน่น หยั่งลึกใน
แนวตั้งลงในดิน ไม่แผ่ขนาน มีรากฝอยขนาดใหญ่จำนวนมาก หญ้าแฝกที่มีอายุ
18 เดือนรากจะเจริญเต็มที่ ซึ่งลักษณะภายในของรากหญ้านั้นจะมีลักษณะ
เหมือนรากพืชน้ำ ดังนั้นหญ้าแฝกโดยเฉพาะแฝกหอมจึงสามารถทนน้ำท่วมขัง
ได้ดี

ด้วยลักษณะพิเศษของหญ้าแฝกที่ว่า เป็นพืชที่มีระบบรากลึกแผ่
กระจายลงไปดินมาก ๆ เป็นแผงเหมือนทำแนวช่วยกรองตะกอนดินและรักษา
หน้าดินได้ดี ดังนั้นการปลูกหญ้าแฝกควรปลูกเป็นแถวเดี่ยว ระยะห่างระหว่างต้น
ควรห่างกันประมาณ 10-15 เซนติเมตร และการปลูกหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์
ดินและน้ำควรปลูกก่อนหน้าฝน 3 เดือน ในกรณีพื้นที่มีน้ำพอที่จะมารดต้นหญ้า
แฝกเพราะจะทำให้หญ้าแฝกแข็งแรง เมื่อถึงฤดูฝนจะทนต่อแรงของน้ำในหน้า
ฝนได้

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการ
ปลูกหญ้าแฝกเพื่อฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมว่า การคัดเลือกพันธุ์หญ้าแฝกถือว่าเป็นสิ่ง
สำคัญที่ควรระมัดระวัง และควรเลือกพันธุ์ที่ไม่สามารถกระจายพันธุ์ได้ด้วยเมล็ด
ซึ่งการปลูกหญ้าแฝกในแนวรอบพื้นที่เก็บกักน้ำจะให้ประโยชน์อย่างน้อย 2
ประการคือ

1. ป้องกันดินพังทลายลงไปในอ่างเก็บน้ำ ทำให้อ่างเก็บน้ำไม่ตื้นเขิน
และถ้าต้องการขุดดินในอ่างเก็บน้ำไปใช้ประโยชน์ ก็สามารถนำเครื่องจักรวิ่งข้าม
แนวหญ้าแฝกไปขุดได้ เพราะหญ้าแฝกจะไม่ตาย
2. การปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวรอบอ่างเก็บน้ำ จะช่วยรักษาหน้าดิน

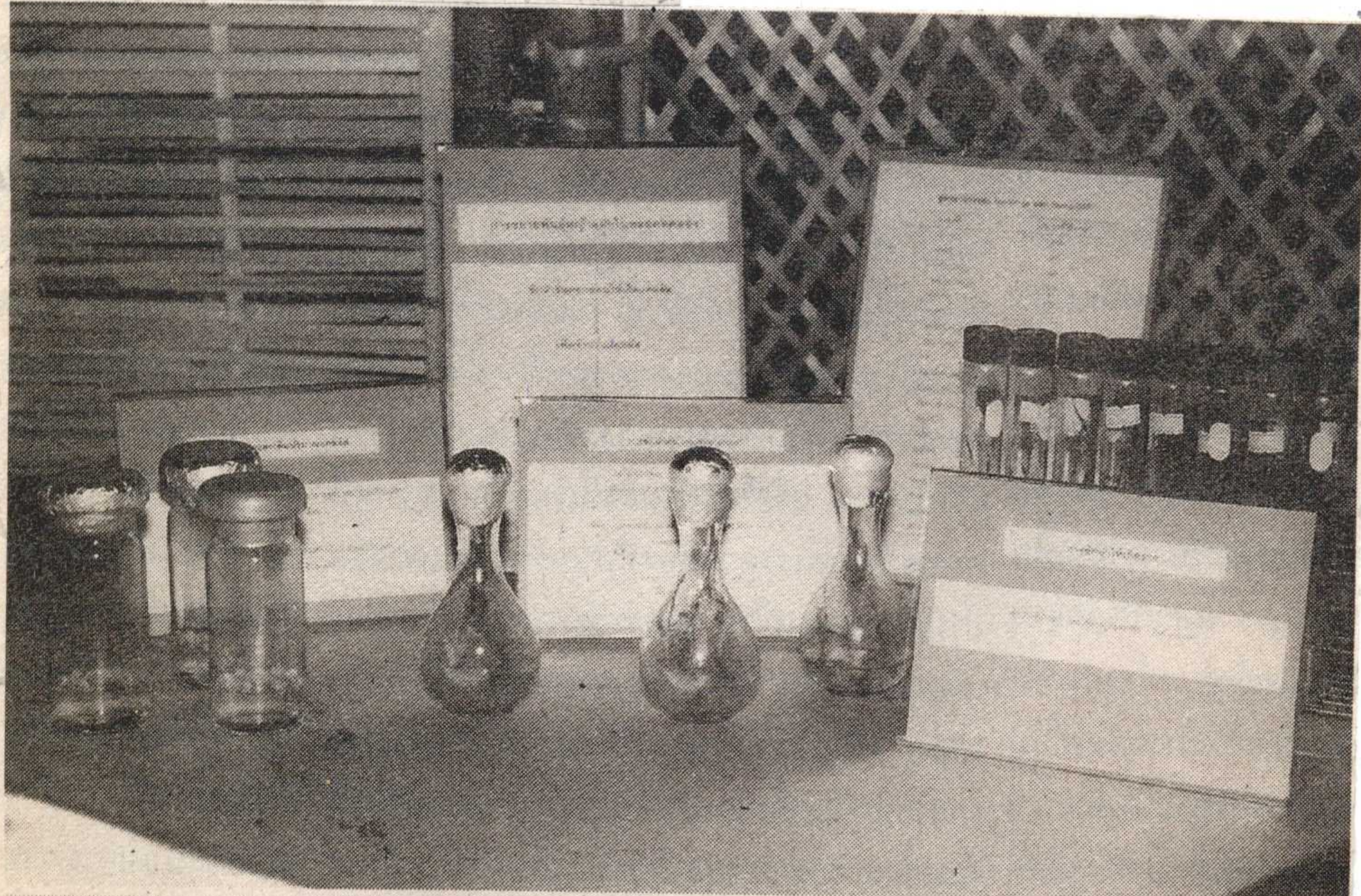
เหนืออ่างทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ขึ้น ซึ่งจะเป็นการช่วย
ให้ป่าไม้ในบริเวณพื้นที่รับน้ำสมบูรณ์ขึ้นอย่างรวดเร็ว

ดังนั้น เพื่อเป็นการสนองพระราชดำริเกี่ยว
กับหญ้าแฝกขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทาง
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้ประสานงาน
และจัดสรรงบประมาณให้หน่วยงานต่าง ๆ ของ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวม

ทั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัย
เกี่ยวกับการรวบรวมพันธุ์ จำแนกพันธุ์ การปลูกเพื่อ
อนุรักษ์ดินและน้ำตามแนวพระราชดำริ การขยายพันธุ์
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์อื่น ๆ

ด้านการรวบรวมพันธุ์และการใช้ประ
โยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ จากการทดสอบของ
กรมพัฒนาที่ดิน ที่ได้รวบรวมสายพันธุ์หญ้าแฝกไว้ถึง
27 แหล่งพันธุ์พบว่า มีหญ้าแฝกที่เหมาะสมสำหรับการ
ขยายพันธุ์และใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน 10
สายพันธุ์ ซึ่งเป็นหญ้าแฝกหอม 4 แหล่งพันธุ์ หญ้า
แฝกดอน 6 แหล่งพันธุ์ ดังนี้

พื้นที่ดินทราย หญ้าแฝกหอมที่เหมาะสม

การขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

คือ พันธุ์กำแพงเพชร 2 และสงขลา 3 ส่วนหญ้าแฝกตอนที่เหมาะสมคือ พันธุ์นครสวรรค์ กำแพงเพชร 1 ร้อยเอ็ด และราชบุรี

พื้นที่ดินร่วนเหนียว หญ้าแฝกตอนที่เหมาะสมคือ พันธุ์เลย นครสวรรค์ กำแพงเพชร 1 ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์ หญ้าแฝกหอมที่ที่เหมาะสมคือ พันธุ์สุราษฎร์ธานี และสงขลา

พื้นที่ดินลูกรัง หญ้าแฝกตอนที่เหมาะสม คือ พันธุ์เลย และประจวบคีรีขันธ์

และในส่วนของกรขยายพันธุ์หญ้าแฝกนั้นพบว่า การขยายพันธุ์โดยวิธีเพาะเมล็ดจากธรรมชาติจะมีอัตราการงอกประมาณ 10% และการขยายพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำควรใช้วิธีดังต่อไปนี้

● การขยายพันธุ์โดยให้หน่อในแปลงปลูก ยกร่องแปลงกว้าง 1 เมตร ปลูกให้แถวห่างระหว่างต้นและระหว่างแถว 50 เซนติเมตร เอาหน่อที่ได้จากการขุดตัดใบออกเหลือยาว 20 เซนติเมตร ตัดรากให้เหลือเพียง 5 เซนติเมตร นำต้นปักรวมกัน แล้วนำรากไปแช่น้ำทิ้งไว้ประมาณ 4 วัน แล้วนำไปปลูกในแปลงที่เตรียมไว้

● การขยายพันธุ์ในถุงพลาสติก โดยใช้ถุงขนาด 2x6 นิ้วถึง 2.5x8 นิ้ว ถุงเล็กเหมาะสำหรับปลูกในพื้นที่เป้าหมาย เช่น ปลูกตามแนวคันดิน แถวรั้ว ขอบถนน ไหล่ทาง ขอบบ่อ คันนา โดยใช้หน่อจากหญ้าแฝกที่กอมีอายุมากกว่า 3 เดือนขึ้นไป

● การขยายพันธุ์ด้วยเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ แม้ว่าหญ้าแฝกหอมจะสามารถขยายพันธุ์ได้ง่ายโดยวิธีแตกหน่อ แต่จะขยายพันธุ์ได้ช้ามากและปริมาณการขยายพันธุ์ก็น้อยด้วย คือประมาณ 80-100 หน่อจากการขยายแฝก 1 กอ ซึ่งการนำเอาเทคนิคการขยายพันธุ์โดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อมาใช้สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนหน่อพันธุ์ได้

● การขยายพันธุ์แบบผง เป็นวิธีเหมาะสำหรับนำไปใช้ในพื้นที่ เพราะสะดวกต่อการขนส่งประหยัดแรงงาน มีอัตราการรอดตายสูง

ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยคุณหญิงสุชาดา และคณะได้ทำการศึกษาถึงการนำหญ้าแฝกมาใช้ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมพบว่า มีความเป็นไปได้ในการนำหญ้าแฝกมาใช้ในการบำบัดน้ำทิ้ง

การใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้แก่

● ใช้มุงหลังคาหรือฝา

● เป็นพืชอาหารสัตว์หรือนำมาหมัก แต่ปริมาณโปรตีนจะหยابและต่ำกว่าหญ้าอาหารสัตว์อื่น ๆ เช่น หญ้าขน และหญ้ากีนี

● ใช้ในการเพาะเชื้อเห็ด เช่น เห็ดนางรม เห็ดภูฐาน เห็ดนางฟ้า และเห็ดเป๋าฮื้อ รวมทั้งเห็ดหอมได้

● ใช้ทดแทนแกลบดิบและขุยมะพร้าว ในการเป็นวัสดุปลูกไม้กระถาง

● สารสกัดจากรากหญ้าแฝกสามารถควบคุมป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูผัก ควบคุมเห็บ ไครวมทั้งสามารถควบคุมการวางไข่ของเห็บโคได้

● นำไปทำเชื้อเพลิงชีวภาพโดยใช้หญ้าแฝกและใบปอแก้ว โดยมีตัวฝักคบขามากเป็นตัวประสาน พบว่าเผาไหม้ดีและมีควันน้อย

● ใช้ในงานศิลปหัตถกรรม ซึ่งเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวเกษตรกรอีกทางหนึ่ง.